

**Megoldás.** Alkossák a  $H$  halmazt a  $K$  sokszöglemez  $S$  síkjának mindazon pontjai, amelyek véges sok, a  $K$  oldalegyenesre végzett tükrözés egymásutánjával  $K$ -ba vihetők. A mi feladatunk a  $H = S$  egyenlőség igazolása. Világos, hogy  $K \subseteq H$ , továbbá a konstrukció folytán  $H$  tükrös  $K$  minden oldalegyenesére. Legyen  $\mathcal{E}$  a  $H$  tükrötengelyeinek halmaza. Világos, hogy ha  $t_1, t_2 \in \mathcal{E}$  és  $t'_1$  a  $t_1$  tükröképe  $t_2$ -re, akkor  $t'_1 \in \mathcal{E}$ , ahol azaz  $H$  tükrös minden olyan egyenesre is, amelyet  $H$  egy tükrötengelyének a  $H$  egy másik tükrötengelyére való tükrözésével kapunk.

Mivel  $K \subseteq H$ , ezért  $H$  tükrörszimmetriái folytán  $K$ -nak minden olyan  $K'$  képe is  $H$ -ban fekszik, amit  $K$ -ból  $\mathcal{E}$ -beli egyenesekre vonatkozó tükrözések egymásutánjával kapunk. Ráadásul az így kapható  $K'$  sokszögek minden oldalegyenese  $\mathcal{E}$ -beli, azaz a  $H$  egy tükrötengelye.

Jelölje  $r \geq 0$  esetén  $K^r$  az  $S$  sík azon pontjait, amelyek legfeljebb  $r$  távolságra vannak a  $K$  sokszöglemeztől. Megmutatjuk, hogy  $K^r \subseteq H$  teljesül alkalmas  $r > 0$  esetén. Válasszunk egy olyan  $R > 0$  számot, amelyre a  $K$  csúcsai köré írt  $R$  sugarú körlemezek mindegyikének a  $K$ -val vett metszete körcikk. Egy ilyen  $R$  sugarú körcikk tükröképe a körcikket határoló sugar egyenesére  $H$ -ban fekszik, hiszen a tükrözés tengelyére  $H$  szimmetrikus. Sőt: ha a tükröképként kapott körcikket tükrözzük egy azt határoló sugar egyenesére, akkor az így kapott kép is  $H$ -ban marad, és ugyanez az így kapott tükröképek tükröképeire is igaz. Ezért a  $K$  csúcsai köré írt  $R$  sugarú körlemez mindegyike része  $H$ -nak. Tekintsük a  $K$  sokszöglemeznek, a  $K$  csúcsai köré írt  $R$  sugarú köröknek és a  $K$ -nak a  $K$  oldalegyenesekre vett tükröképeinek  $K^*$  unióját. Könnyen látható, hogy van olyan  $r > 0$  szám, amelyre  $K^r \subseteq K^*$  teljesül, tehát alkalmas  $n$ -re

$$(1) \quad K^r \subseteq K_1 \cup K_2 \cup \dots \cup K_n \subseteq H,$$

ahol minden egyes  $K_i$ -t a  $H$  bizonyos tükrötengelyeire való tükrözések egymásutánjával kapunk  $K$ -ból.

Most tegyük fel, hogy  $K^t \subseteq H$  valamely  $t > 0$ -ra. Vegyük észre, hogy ha azokat a tükrözéseket, amelyek a  $K$  sokszöget  $K_i$ -be viszik a  $K$  helyett a  $K^t$  alakzatra végezzük el, akkor a kapott kép éppen  $K_i^t$  lesz. Vagyis ha  $K^t \subseteq H$ , akkor  $K_i^t \subseteq H$ , amiből (1) miatt

$$K^{(r+t)} \subseteq K_1^t \cup K_2^t \cup \dots \cup K_n^t \subseteq H$$

következik. Az adódott tehát, hogy ha  $K^t \subseteq H$ , akkor  $K^{t+r} \subseteq H$ . Láttuk azonban, hogy  $K^r \subseteq H$ , ezért  $K^{2r} \subseteq H$ , innen  $K^{3r} \subseteq H$  stb. Így aztán

$$H \subseteq S = K^r \cup K^{2r} \cup K^{3r} \cup \dots \subseteq H$$

adódik, ahonnan  $H = S$  következik, és nekünk pontosan ezt kellett igazolnunk.  $\square$

*Megjegyzések.* 1. Úgy kaphatunk egy lehetséges másik megoldást a feladatra, ha követjük a fenti bizonyítás első két bekezdését, majd azt igazoljuk, hogy az  $S$  sík lefedhető azokkal a  $K$ -val egybevágó sokszöglemezekkel, amelyeket  $K$ -ból megkaphatunk annak az operációnak a véges sokszori alkalmazásával, amelyben egy sokszöglemezt tükrözünk annak egy oldalegyenesére. Minden így kapott  $K'$  sokszöglemez ugyanis része  $H$ -nak, hiszen  $H$  szimmetrikus az operáció során használt tükrötengelyekre. Érdemes megfigyelni az alábbiakat. Legyen  $P$  a  $K$  sokszöglemez  $S$  síkjának egy pontja. Kössük össze  $P$ -t a  $K$  egy  $Q$  belső pontjával, és indítsunk el egy biliárdgolyót  $Q$ -ból a  $QP$  félegyenes mentén. Ha a  $K$  sokszöglemezt egy biliárdasztalnak gondoljuk, amelynek határát elérve a biliárdgolyó a fizikai törvényeknek megfelelően pattan vissza (azaz úgy, hogy a visszapattanó golyó pályáját tükrözve az éppen elért oldal egyenesére pontosan az adott oldal elérését megelőző pályaegyenes meghosszabbítását kapjuk), akkor a  $K$  sokszöglemeznek az a pontja, amelybe a biliárdgolyó  $|\overline{PQ}|$  távolság megtétele után kerül, egy olyan pont lesz, amelybe  $P$  betükrözhető. Ha a feladat megoldását erre a megfigyelésre szeretnénk alapozni, akkor vizsgálni kell, mi is történik akkor, ha a biliárdgolyó az útja során  $K$  egy csúcsába jut. Nem lehetetlen ezt az esetet jól kezelni, de azt sem nehéz igazolni, hogy ilyenkor  $Q$  helyett választható  $K$ -nak egy másik  $Q'$  pontja, amelyből a golyót útjára indítva már nem ütközzünk  $K$  csúcsába. Egy másik nehézség annak igazolása, hogy bármelyik pontból bármelyik irányba is indítjuk a biliárdgolyót, az tetszőlegesen nagy távolságot meg tud tenni a  $K$  sokszöglemezen. Ennek belátását az olvasóra bizzuk.

2. Könnyen látható, hogy a feladatban nem lényeges feltétel a  $K$  sokszöglemez konvex volta. Tekintsük ugyanis  $K$  összes oldalegyenesét. Ezek a síkot konvex tartományokra bontják fel. A konstrukcióból adódóan minden ilyen tartomány vagy része  $K$ -nak vagy diszjunkt  $K$  belsejétől. Tekintsünk egy  $K$ -ban elhelyezkedő, konvex  $K'$  tartományt. A  $K'$  minden oldalegyenese egyúttal oldalegyenese  $K$ -nak is, ezért ha a  $K'$ -re igazoltuk a feladat állítását, akkor abból azonnal következik, hogy  $K$  is rendelkezik a kívánt tulajdonsággal. Sőt, az is igaz, hogy  $K$  oldalegyenesére végrehajtott tükrözések egymásutánjával  $K$  síkjának tetszőleges pontja a  $K$ -nál szűkebb  $K'$  konvex sokszöglemez belsejébe vagy határára tükrözhető.